

Thérèse, en vardagsmystiker

Susan Leslie, OSC

Vardagsmystik

När Jurij Gagarin återvände från sin historiska rymdfärd rapporterade han att han inte hade funnit Gud någonstans i himlarna. En rysk präst kommenterade: ”Om du inte kan finna Gud på jorden, är det knappast troligt att du finner honom i himlen.” Samma princip gäller för mystiken: Om vi inte kan finna Gud i vardagens mystiska möten under livet på jorden, kommer vi knappast att finna honom någon annanstans.

Ändå tycker många att orden ”mystik” och ”vardag” inte hör ihop. Är inte mystikerna sällsynta själar, människor som Paulus, som rycktes upp till sjunde himlen, eller Katharina av Siena som hade sin första mystiska erfarenhet vid sex års ålder? Och hur är det med Teresa av Avila och Johannes av Korset? Knappast några vardagsmänniskor, eller hur?

På en nivå är det helt riktigt. Alla dessa helgon hade spektakulära mystiska erfarenheter: de hörde röster, såg visioner och föll i extas. Men deras mystik var inte på något sätt begränsad till det ovanliga och dramatiska: de mötte Gud också i vardagen. Paulus mötte Gud i sitt apostoliska arbete, i sin omsorg om sin utspridda hjord av nykristna, även i sin kamp med ”törntaggen i köttet”. Katharina fann Gud i kontakten med sin krets av lärjungar och i sin korrespondens med påvar, poeter och prostituerade. Vad gäller Teresa och Johannes av Korset, så var de ytterligt aktiva med att sprida reformen inom karmelitorden, och i detta arbete fann de också Gud.

Normala kristna

Så vad är egentligen mystik? Det är en direkt erfarenhet av Guds närvaro, en intuitiv förståelse av hans kärlek. Det är en kunskap om Gud, förvärvat mer genom kärlek än genom tänkande. Så som Teresa av Avila påminner oss handlar bön inte om att tänka mycket utan om att älska mycket. Alltså är kärnan i all mystik ett kärleksfullt möte med Gud. Dramatiska erfarenheter är undantag och inte regel, de som har sådana erfarenheter insisterar på att sådana händelser inte är essentiella. *Kärlek, andlig vakenhet och förmåga att se Gud bortom händelserna*, allt detta definierar och karaktäriserar en sann mystiker.

Vi är alla potentiella mystiker, och många andliga författare försäkrar oss om att mystiken är det kristna livets normala blomning. Detta får kanske några av oss att undra om vi är normala kristna! En snabb titt på några kända texter kommer att övertyga oss. Vi är kanske ännu inte mystiker i den vida bemärkelse jag föreslagit, men Skriften bekräftar att vi

verkligen är kallade att bli det: ”Med min egen ande skall jag fylla er” (Hes 36:27); ”Guds rike är inom er” (Luk 17:21); ”Jag är i min fader och ni i mig och jag i er” (Joh 14:20); ”Vi tänker Kristi tankar”(1 Kor 2:16); ”Jag har blivit korsfäst med Kristus, men jag lever, fast inte längre jag själv, det är Kristus som lever i mig” (Gal 2:19-20). Dessa texter, och många med dem, är kanske så välkända att vi missar deras häpnadsväckande betydelse: Gud vill verkligen bo i våra hjärtan, styra vårt sinne och inspirera våra handlingar.

En re-vision

Thérèse av Lisieux levde fullt ut av dessa texters härliga löften. Hon beskrev sig själv som en ”liten själ” eller vanlig person. Hon kände att de stora helgonens gärningar var utom räckhåll för henne. Hon skulle i stället gå den ”Lilla vägen”, en enkel och rak väg till himlen. Hon skulle bli en mystiker, inte med visioner och extaser, utan i vardagslivet. På visst sätt var dock Thérèse inte en helt vanlig person. Få unga flickor lever ett andligt liv med en sådan intensitet. Få börjar meditera redan som barn och ännu färre får nåden att se Jungfru Maria.

Detta och de andra ovanliga erfarenheterna som utmärker hennes korta liv är emellertid inte en del av hennes budskap, och de var sällsynta händelser i hennes för övrigt vanliga liv. Hon tog emot sådant, såsom hon tog emot alla Guds nådegåvor, med ödmjuk tacksamhet. Men kärnan i hennes ”lilla lära”, som hon kallade den, låg inte där.

När Thérèse låg döende blev det klart för henne att Gud hade anförtrott henne ett budskap till vanliga människor. Det var inte så mycket en vision som en re-vision. Hon skulle hjälpa människorna att se Gud och sig själva på nytt: Gud som en kärleksfull Fader och vi som hans små barn. Vi kanske inte kan klättra upp för de andliga höjderna, men vi kan alla gå på det tillitsfulla barnskapets och den ödmjuka förtröstans väg. Vi kan alla bli mystiker i vardagslivet.

Möte med Gud

Thérèse har gett oss otaliga exempel på hur vi kan vandra den vardagsmystikens ”Lilla väg” som är hennes. Vi har till exempel det som hon kallade sin fullständiga omvändelse: det lilla miraklet som förvandlade en överkänslig liten flicka till en ung kvinna som skulle komma att ta jättesteg på helighetens väg. Thérèse, Céline och deras far hade just kommit hem från julens midnattsmässa år 1886. Céline hade ställt de sedvanliga skorna fyllda med gåvor i den öppna spisen för lilla Thérèse. Detta var en tradition för barn och Thérèse var för gammal för sådant, men hon var, när allt kommer omkring, familjens yngsta och alla fann nöje i ritualen.

Denna gång var emellertid Louis Martin trött och utbrast irriterat: ”Skönt att det är sista året!” Céline och Thérèse råkade höra faderns utbrott och Céline, som såg tårarna i sin systers ögon, rådde henne att inte genast gå ner. Men Thérèse var förändrad. Hon blinkade bort tårarna, hoppade ner för trappan och började öppna sina presenter med utrop av förtjusning. Louis’ goda humör var snart återställt och Céline kunde knappt tro sina ögon.

För oss ser det ut som ett mycket litet mirakel, men för Thérèse var det en vändpunkt i hennes andliga liv. Hon berättar: ”Ja, jag kände *kärleken* tränga in i mitt hjärta, behovet av att glömma mig själv för att glädja andra, och alltifrån det ögonblicket var jag lycklig!...” (*Självbiografiska Skrifter*, s.88). Frederick Miller kommenterar: ”Thérèse hade mött Kristi person, som gav henne kraft att handla på ett övernaturligt sätt.

Här är vi vid roten och hjärtat av Thérèses mystiska liv: genom att dö bort från sig själv möter Thérèse Kristus, som lever och älskar andra genom henne.” När Thérèse säger att hon kände kärleken tränga in i sitt hjärta, talar hon inte om en egenskap utan om en person, Jesus Kristus, som hon just mottagit i den heliga kommunionen. Detta är mystikens kärna: mötet med Gud. Och det är öppet för alla kristna.

In i Guds sinne och hjärta

Efter sin ”fullständiga omvändelse” lämnade hon sin självupptagenhet och fäste blicken orubbligt på Kristus. Hon begrundade framför allt hans lidande, hans barmhärtighet och hans fattigdom. En gång när Thérèse såg en bild av den korsfäste Kristus, blev hon bedrövad vid tanken på att det dyrbara blodet föll ned på marken. Hon beslutade sig för att samla upp det och ge det till själarna. Hon skulle göra det genom förbön och bot. Hennes böners första barn blev Pranzini, en mördare för vilkens omvändelse hon bad ivrigt. På schavotten kysste Pranzini plötsligt crucifixet som fängelsekaplanen räckte honom. Thérèse var övertygad om att Pranzini, liksom den gode rövaren, snart skulle möta sin Frälsares barmhärtiga kärlek.

Guds barmhärtiga kärlek är ett av de stora temata i Thérèses undervisning. Hon säger faktiskt att hon ser *alla* Guds attribut i ljuset av hans barmhärtighet. Hon tror att hans rättvisa alltid mildras av hans barmhärtighet. Hur skulle han kunna låta bli att vara barmhärtig när vi syndar och kommer till korta, han som vet att vi är stoft? Thérèse erfor Guds barmhärtighet i sitt eget liv och i sina systrars liv. En gång när en obstinat novis vände sig till Thérèse för att be om förlåtelse grät Thérèse av glädje: nu, sade hon, visste hon hur Gud kände det när syndare vände tillbaka till honom. Detta är ett exempel på Thérèses vardagsmystik: hon går in i själva Guds sinne och hjärta, inte genom visioner och extaser utan genom vardagens små händelser.

Thérèse kände sig kallad att offra sig själv som ett offer till Guds barmhjärtiga kärlek. Ordet ”offer” oroade hennes syster Marie, som fruktade att dra till sig lidande. Thérèse lugnade henne: att vara ett offer till Guds barmhjärtiga kärlek var bara att låta hans ömhet flöda genom sitt hjärta mitt i vardagen. Gud, sade hon, längtade efter att finna själar som var villiga att på så sätt vara mystiskt förenade med hans hjärta i varje ögonblick. Det är många som nu gör denna offerakt, den är inte för en andlig elit utan för vanliga människor med generösa hjärtan.

Rikedomen i våra fattiga liv

Thérèse begrundade djupt Guds fattigdom. Hon såg honom som den gudomlige tiggaren som ber om vår kärlek. Hon kände honom som den Gud vars kärlek flödade ut vid skapelsen, vilkens Son var fattig under sitt liv och naken på korset. Det finns ingen fattigare än Gud, eftersom han oavlåtigen ger hela sig själv. Thérèse ville också vara fattig. Hon ville inte bara vara fattig på denna världens goda (Karmel i Lisieux var verkligen fattigt), men hon ville vara fattig med avseende på dygder, andliga insikter, t.o.m. kvickheter! Inget av detta tillhörde henne. De var gåvor från Gud. Hon gjorde därför inga anspråk på egna dygder.

Vad gällde intellektuella gåvor så var vem som helst fri att lägga beslag på dem: hon hade dem bara till låns! Hon skulle träda fram inför Gud med tomma händer: hon hade inget som var hennes eget. Gud själv skulle vara hennes helighet. ”När jag tänker på hur mycket jag måste uppnå!” klagade en novis (hennes syster Céline). Men Thérèse replikerade: ”Snarare, hur mycket du måste förlora!... Du kommer aldrig att nå fullkomligheten om du insisterar på att bestiga ett berg. Vad Gud vill av dig är att du *går ner* till djupet av den bördiga dalen” (ödmjukhetens dal).

En dag utbrast Thérèse: ”I min moder kyrkans hjärta skall jag vara *kärleken*” (*Själviografiska Skrifter*, s. 171). Hur längtade hon inte efter att göra stora ting för Gud! Hon ville vara korsriddare, präst, apostel, lärare, martyr. Och Gud visade henne att Kärleken i kyrkans hjärta var drivkraften i alla kallelser. Hennes kallelse var att vara Kärlek. Det är också vår kallelse. Liksom Thérèse är vi kallade att vara Kärlek – Guds Kärlek – i vårt dagliga liv.

Ja, Thérèse är vardagslivets mystiker – som finner Gud i de små detaljerna, de små plikterna, det till synes betydelselösa och banala. Denna artikel innehåller bara några få exempel på hennes vardagsmystik. Alla som studerar hennes liv och lära kan finna många fler. Hennes budskap är enkelt och lättförståeligt. Det är inte lätt att leva det, men det kristna livet har aldrig varit lätt. Thérèse ger oss med sin karaktäristiska rättframhet detta koncisa program för sin ”Lilla väg”: Vi skall se endast Jesus i allt.

[Mount Carmel, nr 55/1. Översatt och publicerat med författarens tillstånd.]